

Trinn 2 – Speiderprogrammet i egen enhet

Forslag til gjennomføring med tidsplan

Dette kurset består av fire moduler: enhetsarbeid, situasjonsorientert ledelse, planlegging i egen enhet og planlegging i praksis. Kurset kan enten gjennomføres som et helgekurs eller som frittstående moduler. Dersom kurset skal gjennomføres som frittstående moduler bør det etterstrebes å bruke patruljesystemet der dette er mulig.

Nedenfor presenteres to forslag til tidsplan for kurset – ett for helgekurs og ett for kveldskurs.

Kurset gjennomføres med en god balanse mellom teori og praksis, der praktiske situasjoner gjerne brukes til å illustrere teorien deltakerne har lært. Det er også viktig at deltakerne får prøvd seg i praksis. Kursmålene blir nådd gjennom diskusjoner og refleksjon rundt situasjoner som oppstår underveis i kurset.

Oppgaver underveis i kurset gjennomføres patruljevis. Dette krever en veileder per patrulje som kan være med å styre programmet og samtaleemnene.

Speiderne er ressurser og drivkrefter i kurset. Det er derfor viktig at veilederne skaper situasjoner hvor de kan oppdage deltakernes ressurser, og lar deltakerne få bruke sine ressurser i løpet av kurset.

Selve forslaget til gjennomføring av kurset er satt opp modulsvis slik at det kan brukes uavhengig av hvilken kursform man velger. I forslaget til gjennomføring er det et forslag basert på en gjennomføring med to overnattinger, og en gjennomføring med en kurskveld pr. modul. Det er også mulig å lage sine egne tilpasninger, men det er viktig at kursets mål og tidsomfang ivaretas.

Helgekurs

Forslaget til gjennomføring med helgekurs baserer seg på to overnattinger. Forslaget har en romslighet når det gjelder tidsbruk pr. modul, slik at deltakerne kan få tid til diskusjoner og/eller egentid til refleksjon.

Å være ute i friluft gir mange muligheter for oss. Det å være i naturen styrker fellesskapet og kan gi opplevelser som kursdeltagerne kan ha glede av i lang tid. Kurset kan legges til et sted der man kan være både ute og inne. Lokalene (ute og inne) bør inspirere til uformelt samvær med leirbålplass, peisestue e.l. Speiderhytter eller forbundets leirsteder passer gjerne til dette.

Kurset kan med fordel legges opp med gruppediskusjoner blant deltakerne. Ta et tema om gangen med gruppediskusjon og oppsummering i plenum.

Kurskvelder

Forslaget til gjennomføring med kurskvelder baserer seg på en kurskveld pr. modul. Modulene kan enten gjennomføres inne eller ute. Det bør legges opp til læring gjennom praksis så mye som mulig.

Det er viktig at den enkelte føler seg vel.

Her noen små huskereglene til staben:

- Alle deltakerne må føle seg velkommen på kurset. Det er viktig at deltakerne blir godt mottatt og føler seg verdifulle for kurset fra første stund. Overlat ingen til seg selv mens man venter på resten av deltakerne

- Ha alltid minst en person som velkomstkomité
- Gi gjerne deltakerne noe å spise og litt å drikke kjeks, kaffe e.l. Før de blir vist til der de skal sette utstyret.
- Presenter alltid deg selv når du møter nye deltakere, selv om du skal ha en mer offisiell presentasjon senere.

Notatboka er også et godt arbeidsredskap på dette kurset. Her kan deltagerne notere ideer, tanker, skrive analyser, gjøre refleksjoner, sette opp avtaler, skrive inn dikt og derfor lage en tips- og minnebok fra kurset til senere bruk. Samtidig er boka, med blyant like hendig utendørs som inne.

Tidsplan

Tidsplan helg

Fredag		Søndag	
1800	Åpning av kurset Presentasjon av kurset	0800	Vekking Flaggheis Morgensamling Mat
1830	Modul 1 –Enhetsarbeid inkl. mat	0900	Modul 4 forts. - Planlegging i praksis med gjennomføring av noe av det planlagte programmet
2200	Leirbålsprat, bli kjent med deltakernes kunnskaper og erfaringer	1100	Evaluering og tilbakemeldinger
2300	Ro	1130	Avslutning og mat, deltakerne pakker bagasjen
Lørdag			
0800	Vekking Flaggheis og morgensamling Mat		
0900	Modul 2 – Situasjonorientert ledelse inkl. lunsjpause		
1330	Modul 3 – Planlegging i egen enhet		
1700	Middag		
1800	Modul 4 – Planlegging i praksis		
2000	Mat/snacks		
2100	Leirbålsprat: Hvordan kan vi tilpasse speideraktiviteter til egen enhet?		
2300	Ro		

Eksempel på detaljert tidsplan for helgekurs

TID	PROGRAM	KOMMENTAR	UTSTYR
Fredag			
	Ankomst		
1800	Åpning av kurset inkl. mat	Ta imot deltakere, sjekke lister og dele ut evt. fellesutstyr Velkommen, introduksjon av kursleder, veiledere osv.	Telt, evt. fellesutstyr Mat
	Presentasjon av kurset	Kort om mål og planer	Tidsplan
1830	Modul 1 – Enhetsarbeid		
2200	Leirbålsprat; bli kjent med deltakernes forutsetninger og erfaringer	Lek/Sang Bli kjent med deltakerne	Bål
2300	Ro		
Lørdag			
0800	Vekking Flaggheis Mat		Flagg
0900	Modul 2 – Situasjonorientert ledelse inkl. lunsjpause	Legge inn lunsjpause i løpet av økta	Mat
1330	Modul 3 – Planlegging i egen enhet		
1700	Middag		Mat
1800	Modul 4 – Planlegging i praksis		
2000	Mat/Snacks		Mat
2100	Leirbålsprat: Hvordan kan vi tilpasse speiderarbeidet til egen enhet?	Aktuelle temaer: Leker i ulike enheter, aldersgruppens særpreg, hvilket nivå legges aktiviteter på i de ulike enhetene?	Bål
2300	Ro		
Søndag			
0800	Vekking Flaggheis Morgensamling Frokost		Flagg
0900	Modul 4 – Planlegging i praksis forts.	Patruljene fortsetter med planleggingarbeidet, gjennomfører noe av det planlagte innholdet og reflekterer og evaluerer arbeidet de har gjort.	
1100	Evaluering og tilbakemeldinger	Tilbakemeldinger til stab og deltakere	
1200	Avslutning av kurset og mat	Utdeling av kursbeviser m.m. Oppsummering Takk	Kursbevis Mat

Tidsplan kurskvelder

Kveld 1	
1700	Åpning av kurset Presentasjon av kurset Bli kjent med deltakernes kunnskaper og erfaringer
1800	Modul 1 – Enhetsarbeid
2200	Avslutning
Kveld 2	
1700	Åpning/Introduksjon
1730	Modul 2 – Situasjonsorientert ledelse
2130	Avslutning
Kveld 3	
1700	Åpning/Introduksjon
1730	Modul 3 – Planlegging i egen enhet
2130	Avslutning
Kveld 4	
1700	Åpning/introduksjon
1730	Modul 4 – Planlegging i praksis
2200	Avslutning med evaluering og tilbakemeldinger, utdeling av kursbevis

Åpning av kurset

Innhold

Åpningen markerer at nå er vi i gang.
 Presentasjon av kurset.
 Vi blir litt bedre kjent med hverandre.

Mål

I denne økten skal deltakerne:

- ønskes velkomne til kurset og få en kort presentasjon av kursleder, veileder og andre kursdeltaker
- bli lagt merke til og oppleve at deres egenskaper vil komme kurset til gode
- få utdelt materiell til kurset

Gjennomføring

Tidsbruk: 30 min

Utstyr:

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansvar
Varies	Ankomst, hils, prat.	Vent på alle deltakere på et møtested som godt kan være et annet sted enn leirplassen. Mens en venter på de siste deltakerne er det viktig at alle hilser på hverandre og praten starter. Felles utstyr kan fordeles på denne plassen.	
30 min	Velkommen, kort presentasjon, kort om kursets plan.	Når alle deltakerne er ankommet: Ønske velkommen til kurs Kort presentasjon av kursleder, veiledere og deltagere. Bare navn og gruppetilhørighet. Fortell kort planen for kurset	
	Bli bedre kjent med hverandre og komme inn i riktig stemning.	I denne økten skal deltakerne også prøve å bli kjent med hverandre. Dette kan gjøres også senere, for eks. under bål.	

Til veilederne

Å tenke på i løpet av økten

Bruk litt tid på presentasjonen og "sammenstillingen" av deltakerne, men la det ikke bli krampeaktig eller for rutinepreget. Det finnes mange måter å bli kjent på, og voksne speiderledere har prøvd det meste og blitt lei av mye. Ha gjerne en lek som får opp dampen, el. Dette skaper fort stemning.

Modul 1 - Enhetsarbeid

Mål

I denne økten skal deltakerne:

- *Få god kjennskap til alle elementene i speidermetoden*
- *Lære å bruke følgende elementer i speidermetoden aktivt i speiderarbeidet:*
  - *Symbolikk, rammer og lek (i egen enhet)*
  - *Progresjon i aktiviteter og ferdigheter*
  - *Medbestemmelse og ansvar*
  - *Patruljesystemet*
- *Lære å bruke speiderprogrammet og Speidermetoden i egen enhet.*

Gjennomføring

Tidsbruk: 3,5 time

Utstyr:

Forslag til gjennomføring: Se kursplanen for innhold og mål.

Tid	Kode	Hva	Hvordan	Ansvar
1,5 time	T2M1-1	Speidermetoden 2	<ul style="list-style-type: none"> ● Gjennomgang av speidermetodens 8 elementer, gå gjerne mer detaljert gjennom dem enn på trinn 1, f.eks. med en postløype. ● Grundigere gjennomgang av følgende elementer av speidermetoden (kan også organiseres som en rundløype) <ul style="list-style-type: none"> - Symbolikk, rammer og lek (i egen enhet) - Progresjon i aktiviteter og ferdigheter - Medbestemmelse og ansvar - Patruljesystemet ● Tradisjonelle seremonier og aktiviteter som Scouts' Own, leirbål o.l. og hvorfor de brukes. 	
30 min	T2M1-2	Innføring i egenskapene til barna i enheten	<p>Samtale med deltakerne. Veileder kommer med oppsummering av viktige egenskaper.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Diskusjon: Hvordan påvirker dette lederens arbeid/oppgave i enheten? 	
60 min	T2M1-2	Enhets arbeidsmål, særpreg, arbeidsform og organisering. Utfordringene i enheten.	<p>Samtale med deltakerne. Veileder kommer med oppsummering av viktige momenter.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvilke programelementer brukes mest i egen enhet - Progresjon – både individuelt og enhet - Speidermetoden i egen enhet – hva er viktig å tenke på? 	

			<ul style="list-style-type: none"> - Hvordan brukes Speidermetoden i enheten, og hvordan tilpasses de ulike elementene? - Eksempler på aldersbestemte delmål i speiderprogrammet <ul style="list-style-type: none"> ● Erfaringsdeling rundt de vanligste utfordringene i ulike enheter 	
30 min	T2M1-2	Seremonier/leker/rammer i egen enhet	<ul style="list-style-type: none"> ● Deltakerne prøver ut ulike seremonier/aktiviteter som er spesielt tilpasset deres egen enhet (f.eks. Scouts' Own, leker innenfor jungelrammen etc) . 	

Til veilederne

Å tenke på i løpet av modulen:

Målet med denne økten er at deltakerne skal lære å tilpasse speiderarbeidet til sin egen enhet. Modulen kan enten kjøres felles, eller enhetsvis. En mulighet er å begynne med en felles del, og deretter ha en gjennomgang av enhetsspesifikke temaer der deltakerne er delt opp i enheter.

Delen om speidermetoden bør gjennomgå alle 8 elementene grundigere enn det ble gjort på trinn 1. De tre elementene som skal gjennomgås mer detaljert kan gjerne ha fokus på hvordan de brukes i de ulike enhetene.

Lederveiledningen om speidermetoden og vedleggene om de ulike enhetene vil i stor grad dekke behovet for fagstoff til denne modulen. Beverhåndboka vil også være et godt hjelpemiddel for speiderledere i beverkoloni.

Fagstoff

Vedlegg 1 – Speidermetoden 2
 Vedlegg 2 – egen enhet – bever
 Vedlegg 3 – egen enhet – flokk
 Vedlegg 4 – egen enhet – tropp
 Lederveiledning om Speidermetoden
 Lederveiledning om speiderprogrammet

Modul 2 – Situasjonsorientert ledelse

Mål

I denne økten skal deltakerne:

- Lære om veiledning som metode og hvordan dette brukes i Norges speiderforbund.
- Få øvelse i veiledning i en praktisk situasjon.
- Tilegne seg kunnskap om hva en konflikt er, hvordan en konflikt kan utvikle seg og hvordan de kan forebygges og håndtere konflikter.

Gjennomføring

Tidsbruk: 3,5 time

Utstyr: - Tau e.l. til øvelsen om slangen
 - En trapp, stige e.l. til konfliktrappa
 - Flaske(r) og bøtte(r)

Forslag til gjennomføring Se kursplanen for innhold og mål.

Tid	Kode	Hva	Hvordan	Ansvar
2 timer	T2M2-1	Veiledning	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgang av veiledning og situasjonsorientert ledelse slik det brukes i Norges speiderforbund <ul style="list-style-type: none"> - Sammenligning av veiledning med andre former for undervisning - Veilederens rolle <ul style="list-style-type: none"> → Personlige egenskaper → Spørsmålsstilling - Ulike veiledningsstrategier/ slangen • Situasjonsorientert ledelse: Illustrer ved hjelp av tau, og bruk en kjent aktivitet (f.eks. knuter) som eksempel. • Bruk og betydningen av slangen, grøfta og +++Δ (tre positive og en utfordring) • Praktisk øvelse i veiledning. Deltakerne skal få øve seg på veiledning i en praktisk situasjon, og få tilbakemelding av en veileder. 	
1,5 time	T2M2-2	Konflikthåndtering	<ul style="list-style-type: none"> • Begynn å med å definere forskjellen på en konflikt og uenighet • Bruk en flaske med vann flytende i en vannbøtte for å illustrere isfjellmodellen. Reflekter med deltakerne hva dette har å si for en konflikt. • Bruk en trapp e.l. for å vise de 7 trinnene i konfliktrappa. Hva skjer med konflikten hvis man går et trinn opp eller ned i trappa? Kan man hoppe over et trinn? 	

			<ul style="list-style-type: none"> • La deltakerne patruljevis enten bruke en forhånds-gitt konflikt eller bruke en selvopplevd konflikt som utgangspunkt. La deltakerne analysere konflikten med utgangspunkt i isfjellmodellen og konfliktrappen. Hvorfor oppsto konflikten? Hvorfor/hvorfor ikke eskalerte konflikten? • Veileder oppsummerer: <ul style="list-style-type: none"> → Hvordan forebygge og håndtere konflikter <ul style="list-style-type: none"> - Aksept for å ha ulike meninger - Ta tak i en konflikt i tide - Å megle i en konflikt - Søk etter hjelp om nødvendig → Retningslinjer for konflikthåndtering i Norges speiderforbund 	
--	--	--	--	--

Til veilederne

Denne modulen skal lære deltakerne om veiledning slik dette brukes i Norges speiderforbund. Modulen har også en økt om konflikthåndtering, for å gi deltakerne en innføring i temaet.

Veiledning slik dette brukes i Norges speiderforbund, og situasjonsorientert ledelse er godt presentert i kapittel 8 og 13 i Ledelse i Norges speiderforbund, som kan lastes ned fra speiding.no eller bestilles fra Speider-Sport. Det er viktig at deltakerne også får prøve seg i rollen som veileder, og får tilbakemelding fra en av veilederne på kurset.

Økten om konflikthåndtering skal gi deltakerne kunnskap om hva en konflikt er, hvordan en konflikt kan utvikle seg og hvordan en kan forebygge og håndtere konflikter. Deltakerne har gjerne egne opplevelser med konflikter involvert, disse kan være gode utgangspunkter for refleksjon og diskusjon.

Fagstoff

Vedlegg 5 – Situasjonsorientert ledelse

Vedlegg 6 – Retningslinjer for konflikthåndtering i Norges speiderforbund

Ledelse i Norges speiderforbund

Modul 3 – Planlegging i egen enhet

Mål

I denne økten skal deltakerne:

- Lære å utarbeide en langtidsplan av arbeidet i egen enhet, med utgangspunkt i speiderprogrammet.
- Kunne bruke evaluering og erfaringssirkelen til forbedring av arbeidet i enheten
- Evaluere planleggingen og gjennomføringen.

Gjennomføring

Tidsbruk: 3,5 time

Utstyr:

Forslag til gjennomføring Se kursplanen for innhold og mål.

Tid	Kode	Hva	Hvordan	Ansvar
3,5 time	T2M3-1	Planlegging i egen enhet	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomgå erfaringssirkelen og evaluering, og hvordan disse kan brukes til å forbedre arbeidet i enheten. • Nyttige hjelpemidler i langtidsplanleggingen og bruk av dette i praksis <ul style="list-style-type: none"> - Programrelaterte hjelpemidler - • Diskusjon i patruljer: Hva er viktig å tenke på ved langtidsplanlegging. Veileder oppsummerer de viktigste punktene. <ul style="list-style-type: none"> - Individuell tilrettelegging og progresjon - Enhetsprogresjon - Fleksibel planlegging og håndtering av uventede situasjoner (for mye vind når man skal ut i kano, ingen sikt når man skulle på skitur på fjellet etc) - Lokale forhold i planleggingen (klima, sjø/innland etc) og hvordan ta hensyn til dette i planleggingen - Hvordan få med «alle»: tilrettelegging, mangfold og inkludering • Oppgave i patruljer: Planlegg progresjonen i løpet av en termin for egen enhet, både på individnivå- og enhetsnivå. Oppsummeres i plenum 	

Til veilederne

Å tenke på i løpet av økten:

Målet med denne økten er at deltakerne skal lære å legge en god langtidsplan ved hjelp av speiderprogrammet og programrelaterte planleggingsverktøy. Denne modulen henger tett sammen med modul 4, der deltakerne skal få erfaring med å legge en langtidsplan i praksis. Fokuset i modul 3 vil derfor være å gi deltakerne verktøy for å kunne legge en langtidsplan for speiderarbeidet, og hva en bør tenke på når det skal legges en langtidsplan.

Fagstoff

Vedlegg 2 – egen enhet – bever

Vedlegg 3 – egen enhet – flokk

Vedlegg 4 – egen enhet – tropp

Lederveiledning om planlegging

Lederveiledning om speiderprogrammet

Lederveiledning om Speidermetoden

Modul 4 – Planlegging i praksis

Mål

I denne økten skal deltakerne:

- Få praktisk erfaring med langtidsplan av speiderarbeidet i egen enhet
- Gjennomføre deler av innholdet i det som er planlagt
- Evaluere planleggingen og gjennomføringen

Gjennomføring

Tidsbruk: 3,5 time

Utstyr:

Forslag til gjennomføring Se kursplanen for innhold og mål.

Tid	Kode	Hva	Hvordan	Ansvar
3,5 time	T2M4-1	Planlegging i praksis	<ul style="list-style-type: none"> • Praktisk øvelse – enhetsbasert • Legge en langtidsplan ved hjelp av programrelaterte hjelpemidler • Gjennomføre noe av det planlagte innholdet • Bruke erfaringssirkelen til å evaluere planleggingen og gjennomføringen 	

Til veilederne

Å tenke på i løpet av økten:

Målet med denne økten er at deltakerne skal få erfaring i praksis med langtidsplanlegging av speiderarbeidet. Tanken er at enheten skal lage en terminliste, der enheten til slutt skal dra på en tur. Det er ikke selve turen som er viktig for denne øvelsen, men på denne måten må patruljene planlegge hvilke temaer og mål som skal jobbes med på de ulike møtene i forkant av speiderturen. Lederveiledningen om planlegging vil i stor grad dekke behovet for fagstoff i denne modulen, sammen med de ulike programrelaterte planleggingsverktøyene.

Det er viktig at deltakerne får tid til å prøve ut noe av innholdet de har planlagt, for å kunne få praktisk erfaring med bruk av erfaringssirkelen i alle ledd av enhetsarbeidet.

Fagstoff

Lederveiledning om planlegging
 Lederveiledning om speiderprogrammet
 Lederveiledning om speidermetoden
 Ledelse i Norges speiderforbund

Oppsummering og avslutning

Innhold

Avslutningen markerer at nå er vi ferdig.
 Vi oppsummerer hva vi har gjort og evaluerer kurset.
 Takk

Mål

I denne økten skal:

- Deltakerne evaluere kurset og reflektere over hva de har lært.
- Få tilbakemelding fra en av veilederne på kurset.

Gjennomføring

Tidsbruk: 30min

Utstyr:

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansvar
20 min	Oppsummering og evaluering	Hva har vi lært? Hvordan lærer vi mer? Hvordan bygge ut våre erfaringer? Motivere til utvikling Alle forteller to nye ting de har lært eller erfart i løpet av kurset.	
5 min	Takk!	Takke deltakerne og veilederne for deltagelsen i kurset.	
5 min	Bevis og merker	Del ut kursbevis og merker, gjerne i form av en seremoni	
30 min	Avslutning		

Til veilederne

Å tenke på i løpet av økten:

- Bruk tid på å la deltakerne komme med sine tilbakemeldinger og reflektere over egen læring på kurset.
- Gi noen konkrete tilbakemeldinger til deltakerne, gjerne ved bruk av +++Δ (tre positive og en utfordring)